

ARREST VAN HET HOF
VAN 2 FEBRUARI 1982 ¹

Commissie van de Europese Gemeenschappen
tegen Koninkrijk België

„Niet-nakoming — niet-toepassing van een richtlijn betreffende
de afvalstoffen afkomstig van de titaandioxyde-industrie”

Zaak 68/81

Samenvatting

*Lid-Staten — Verplichtingen — Uitvoering van richtlijnen — Niet-nakoming — Recht-
vaardiging — Ontoelaatbaarheid*
(EEG-Verdrag, artikel 169)

Een Lid-Staat kan zich ter rechtvaardiging van de niet-nakoming van uit communautaire richtlijnen voortvloeiende verplichtingen niet ten exceptieve op bepalingen, praktijken of situaties van zijn nationale rechtsorde beroepen.

In zaak 68/81,

COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN, te dezen vertegenwoordigd door haar juridisch adviseur R.-C. Béraud als gemachtigde, domicilie gekozen hebbende bij O. Montalto, lid van de juridische dienst van de Commissie, Bâtiment Jean Monnet, Kirchberg, Luxemburg,

verzoekster,

tegen

KONINKRIJK BELGIË, te dezen vertegenwoordigd door R. Hoebaer, directeur bij het ministerie van Buitenlandse zaken, Buitenlandse handel en Ontwikkelingssamenwerking, als gemachtigde, domicilie gekozen hebbende te Luxemburg ter Belgische ambassade,

verweerder,

¹ — Procestaal: Frans.

betreffende een verzoek tot vaststelling dat het Koninkrijk België, door richtlijn nr. 78/176 van de Raad van 20 februari 1978 betreffende de afvalstoffen afkomstig van de titaandioxyde-industrie (PB L 54 van 1978, blz. 19) niet binnen de voorgeschreven termijn toe te passen, de krachtens het EEG-Verdrag op hem rustende verplichtingen niet is nagekomen,

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE,

samengesteld als volgt: J. Mertens de Wilmars, president, G. Bosco, A. Touffait en O. Due, kamerpresidenten, P. Pescatore, Mackenzie Stuart, A. O'Keefe, T. Koopmans, U. Everling, A. Chloros en F. Grévisse, rechters,

advocaat-generaal: F. Capotorti
griffier: A. Van Houtte

het navolgende

ARREST

De feiten

De feiten, het procesverloop en de conclusies, middelen en argumenten van partijen kunnen worden samengevat als volgt:

I — De feiten en het procesverloop

1. Richtlijn nr. 78/176 van de Raad van 20 februari 1978 betreffende de afvalstoffen afkomstig van de titaandioxyde-industrie (PB L 54 van 1978, blz. 19) is een van de op de artikelen 100 en 235 EEG-Verdrag gebaseerde handelingen van de Gemeenschap in het kader van het com-

munautaire beleid op het gebied van de milieubescherming.

Naar luid van artikel 1 van deze richtlijn heeft zij ten doel het voorkomen en het geleidelijk verminderen van de verontreiniging veroorzaakt door afvalstoffen van de titaandioxyde-industrie met als oogmerk haar te doen beëindigen.

Volgens artikel 15 van de richtlijn doen de Lid-Staten de nodige maatregelen in werking treden om binnen twaalf maanden vanaf de kennisgeving aan het daarin gestelde te voldoen, en stellen zij de Commissie hiervan onverwijld in kennis. Daar het Koninkrijk België op 22 fe-

bruari 1978 van de richtlijn was kennis gegeven, verstreek deze termijn op 22 februari 1979.

2. De Commissie was van mening dat er bepalingen tot aanpassing van het Belgische recht dienden te worden vastgesteld. Daar zij echter niet ervan in kennis was gesteld dat zulks was geschied, verzocht zij de Belgische regering bij brief van 9 januari 1979, overeenkomstig artikel 169, eerste alinea, EEG-Verdrag, binnen een termijn van twee maanden haar opmerkingen te maken.

Bij brief van 11 januari 1980 stelde de Belgische regering de Commissie ervan in kennis dat de nodige maatregelen om aan de richtlijn te voldoen, in voorbereiding waren. In de loop van 1980 zou bij het Parlement een ontwerp van wet betreffende het beheer van afvalstoffen worden ingediend. Dat ontwerp zou het wettelijke instrument opleveren om de richtlijn bij Koninklijk Besluit te kunnen toepassen. De Belgische regering verklaarde echter dat daartoe eerst overleg vereist was tussen de gewesten onderling, alsmede tussen de gewestelijke organen en de nationale overheid. Omdat echter de hervorming van de instellingen nog niet voltooid was, zou de procedure een ongewis en moeilijk verloop hebben en langer duren dan wenselijk was.

Op 16 juli 1980 bracht de Commissie het in artikel 169, eerste alinea, EEG-Verdrag bedoelde met redenen omklede advies uit. In dat advies, dat de Belgische regering bij brief van 18 juli 1980 werd toegestuurd, werd het Koninkrijk België uitgenodigd het binnen twee maanden op te volgen.

Bij brief van 28 juli 1980 bevestigde de Belgische regering enkel de ontvangst van het met redenen omklede advies; bij telexbericht van 22 september 1980 verzocht zij om een aanvullende termijn van twee maanden voor de beantwoording ervan.

Toen de Commissie van de Belgische overheid geen enkele mededeling terzake meer ontving, heeft zij het onderhavige beroep ingesteld, dat op 3 april 1981 ter griffie van het Hof is ingeschreven.

Het Hof heeft, op rapport van de rechter-rapporteur en gehoord de advocaat-generaal, besloten zonder instructie tot de mondelinge behandeling over te gaan.

II — Conclusies van partijen

De *Commissie* concludeert dat het den Hove behage:

1. vast te stellen dat het Koninkrijk België, door niet binnen de voorgescreven termijn de nodige bepalingen in te voeren om te voldoen aan richtlijn 78/176 van de Raad van 20 februari 1978 betreffende de afvalstoffen afkomstig van de titaandioxyde-industrie, de krachtens het EEG-Verdrag op hem rustende verplichtingen niet is nagekomen;
2. het Koninkrijk België in de kosten te verwijzen.

Het *Koninkrijk België* heeft niet formeel geconcludeerd.

III — Middelen en argumenten van partijen

De *Commissie* betoogt dat het verbindende karakter van richtlijnen voor de Lid-Staten de verplichting meebrengt, de daarin gestelde termijnen voor de invoering van de bepalingen tot aanpassing van het nationale recht te eerbiedigen. De naleving van de bepalingen van het Verdrag of van het afgeleide gemeenschapsrecht kan met name niet afhankelijk worden gesteld van moeilijkheden

ten gevolge van de wijziging in de verdeling van de bevoegdheden tussen de centrale overheid en de gewestelijke of plaatselijke gemeenschappen. Het is steeds de Lid-Staat die het Verdrag schendt, en daarbij doet het er niet toe welk orgaan van die Staat het is, aan welks handelen of nalaten de niet-nakoming van de verplichting te wijten valt. Deze beginselen zijn in een vaste rechtspraak van het Hof bevestigd.

De *Belgische regering* betoogt dat met betrekking tot de onderhavige richtlijn reeds gedeeltelijke uitvoeringsmaatregelen zijn vastgesteld, maar dat haar gehele uitvoering op moeilijkheden stuit, die verband houden met de fundamentele hervorming van de instellingen, die thans in België wordt doorgevoerd. Met de uitvoering van de richtlijn zijn niet alleen nationale organen belast, maar ook gewestelijke organen, waarvan de bevoegdheden zijn vastgesteld bij de Bij-

zondere wet tot hervorming der instellingen van 8 augustus 1980; die gewestelijke organen functioneren echter nog niet. Het is een uitzonderlijke situatie, verband houdend met de omstandigheid dat het onmogelijk is, nieuwe voorschriften vast te stellen voordat de nieuwe federale wetgevende organen zijn ingesteld en functioneren.

IV — Mondelinge behandeling

Ter terechtzitting van 12 november 1981, zijn de Commissie, te dezen vertegenwoordigd door haar juridisch adviseur R.-C. Béraud, en het Koninkrijk België, te dezen vertegenwoordigd door zijn gemachtigde R. Hoebaer, in hun pleidooien gehoord.

De advocaat-generaal heeft ter terechtzitting van 2 december 1981 conclusie genomen.

In rechte

- 1 Bij verzoekschrift, ingediend ter griffie van het Hof op 3 april 1981, heeft de Commissie van de Europese Gemeenschappen krachtens artikel 169 EEG-Verdrag het Hof verzocht, vast te stellen dat het Koninkrijk België, door niet binnen de voorgeschreven termijn de nodige bepalingen vast te stellen om te voldoen aan richtlijn nr. 78/176 van de Raad van 20 februari 1978 betreffende de afvalstoffen afkomstig van de titaandioxyde-industrie (PB L 54 van 1978, blz. 19), de krachtens artikel 189, derde alinea, EEG-Verdrag op hem rustende verplichtingen niet is nagekomen.
- 2 Ingevolge artikel 15 van de richtlijn moesten de Lid-Staten de nodige maatregelen in werking doen treden om binnen twaalf maanden vanaf de kennisgeving ervan, aan het daarin gestelde te voldoen; in casu verstreek die termijn op 22 februari 1979.

- 3 De Belgische regering betwist niet dat zij niet aan deze verplichting heeft voldaan. Weliswaar heeft de regering het Hof verzocht „in aanmerking te nemen dat met betrekking tot de onderhavige richtlijn reeds gedeeltelijke uitvoeringsmaatregelen zijn vastgesteld”, uit haar latere verklaringen blijkt echter, dat de door haar vastgestelde maatregelen niet tot doel hebben uitvoering te geven aan 's Raads richtlijn nr. 78/176.

- 4 In wezen beroept de Belgische regering zich ter rechtvaardiging van haar verzuim op de omstandigheid dat ingrijpende institutionele hervormingen plaatsvinden, waarbij onder meer op het door de onderhavige richtlijn bestreken gebied de bevoegdheden en taken tussen de nationale en gewestelijke organen worden verdeeld. Zolang de nieuwe instellingen nog niet in staat zijn hun bevoegdheden uit te oefenen, zou de richtlijn niet kunnen worden uitgevoerd.

- 5 Ofschoon deze omstandigheden de moeilijkheden bij de toepassing van de richtlijn kunnen verklaren, kunnen zij het aan het Koninkrijk België verweten verzuim niet ongedaan maken. Het is vaste rechtspraak van het Hof, dat een Lid-Staat zich ter rechtvaardiging van de niet-nakoming van uit communautaire richtlijnen voortvloeiende verplichtingen niet ten exceptieve op bepalingen, praktijken of situaties van zijn nationale rechtsorde kan beroepen.

- 6 Mitsdien moet worden vastgesteld dat het Koninkrijk België, door niet binnen de voorgeschreven termijn de nodige bepalingen vast te stellen om te voldoen aan richtlijn nr. 78/176 van de Raad van 20 februari 1978, de krachtens het Verdrag op hem rustende verplichtingen niet is nagekomen.

Kosten

- 7 Ingevolge artikel 69, paragraaf 2, van het Reglement voor de procesvoering moet de in het ongelijk gestelde partij in de kosten worden verwezen, voor zover zulks is gevorderd. Aangezien verweerder in het ongelijk is gesteld, dient hij in de kosten te worden verwezen.

HET HOF VAN JUSTITIE,

rechtdoende, verstaat:

1. Door niet binnen de voorgeschreven termijn de nodige bepalingen vast te stellen om te voldoen aan richtlijn nr. 78/176 van de Raad van 20 februari 1978 betreffende de afvalstoffen afkomstig van de titaandioxyde-industrie (PB L 54 van 1978, blz. 19), is het Koninkrijk België de krachtens het Verdrag op hem rustende verplichtingen niet nagekomen.
2. Verweerder wordt verwezen in de kosten van de procedure.

	Mertens de Wilmars	Bosco	Touffait
Due	Pescatore	Mackenzie Stuart	O'Keeffe
Koopmans	Everling	Chloros	Grévisse

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op 2 februari 1982.

De griffier
A. Van Houtte

De waarnemend president
G. Bosco
president van de Eerste kamer